

Obchodní rejstřík

Nerozhodla-li společnost o změně svého sídla (ačkoli zanikl právní důvod užívání prostor, ve kterých je zapsáno její sídlo), nenastala skutečnost zakládající povinnost společnosti navrhnout výmaz (resp. změnu) zápisu jejího sídla do obchodního rejstříku.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 27 Cdo 2277/2020 ze dne 27.8.2020)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci navrhovatelů a) J. S., narozeného XY, bytem XY, a b) M. S., narozené XY, bytem XY, společně zastoupených prof. JUDr. A.G., CSc., advokátem, se sídlem v P., za účasti P. s. V., se sídlem XY, identifikační číslo osoby XY, o změně zápisu v obchodním rejstříku, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. C 98711/MSPH, o dovolání navrhovatelů proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 2. 2020, sp. zn. 7 Cmo 305/2019, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění:

[1] Navrhovatelé se jako vlastníci prostor, v nichž je zapsáno sídlo společnosti P. s. V. (dále jen „společnost“), domáhají návrhem, který byl Městskému soudu v Praze (dále jen „rejstříkový soud“) doručen 8. 1. 2018, aby byl zápis sídla společnosti vymazán z obchodního rejstříku poté, kdy zanikl právní důvod užívání prostor, ve kterých je sídlo společnosti zapsáno (dále jen „návrh na výmaz sídla společnosti“).

[2] Usnesením ze dne 4. 11. 2019, č. j. C 98711/RD29/MSPH, Fj 8517/2018/MSPH, rejstříkový soud odmítl návrh na výmaz sídla společnosti (I. výrok) a rozhodl, že navrhovatelům vrátí uhrazený soudní poplatek (II. výrok).

[3] Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 20. 2. 2020, sp. zn. 7 Cmo 305/2019, potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

[4] Odvolací soud vyšel z toho, že:

- 1) Navrhovatelé uzavřeli se společností 2. 9. 2003 smlouvu o nájmu nebytových prostor, do nichž bylo umístěno sídlo společnosti.
- 2) Sídlo společnosti bylo zapsáno do obchodního rejstříku.
- 3) Nájemní smlouva byla sjednána na dobu určitou, a to od 2. 9. 2003 do 2. 6. 2009.
- 4) Uplynutím doby, na kterou byly závazky z nájemní smlouvy sjednány, zanikl právní důvod užívání prostor, ve kterých je umístěno sídlo společnosti.
- 5) Společnost ve svém sídle ve skutečnosti (fakticky) nesídlí.
- 6) V reakci na zjištění, že zanikl právní důvod užívání prostor, ve kterých je umístěno sídlo společnosti, rozhodl Městský soud v Praze usnesením ze dne 6. 5. 2009, č. j. 80 Cm 89/2009-2, (po marné výzvě ke zjednání nápravy) o zrušení společnosti s likvidací.

[5] Odvolací soud nejprve uvedl, že rozhodnou skutečností pro výmaz zápisu sídla společnosti je rozhodnutí valné hromady (popř. jediného společníka) o změně sídla, nikoli ztráta právního důvodu užívání prostor, v nichž je sídlo společnosti umístěno; k tomu odkázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2009, sp. zn. 29 Cdo 1680/2009, a dodal, že závěry tohoto rozhodnutí lze aplikovat i v poměrech právní úpravy účinné od 1. 1. 2014.

[6] Jelikož navrhovatelé netvrdili a nedoložili, že by společnost rozhodla o změně svého sídla, a tak neprokázali vznik rozhodné skutečnosti pro změnu zápisu sídla společnosti do obchodního rejstříku, uzavřel odvolací soud, že nedošlo ke vzniku „rozhodné skutečnosti“, a proto nepočala běžet lhůta stanovená v § 11 odst. 2 a 3 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „z. v. r.“).

[7] Navrhovatelé tedy podle odvolacího soudu nejsou aktivně věcně legitimováni k podání návrhu na výmaz zápisu sídla společnosti.

[8] Proti usnesení odvolacího soudu podali (oba) navrhovatelé dovolání, jehož přípustnost opírají o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), majíce za to, že napadené rozhodnutí závisí na dovolacím soudem (dříve) vyřešené právní otázce, která má být posouzena jinak, a sice otázky, zda „vlastníci nemovitosti, na jejíž adrese má společnost v obchodním rejstříku formálně zapsané sídlo, mohou podat návrh na výmaz sídla společnosti z obchodního rejstříku.“

[9] Dovolatelé namítají, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (uplatňují dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a navrhují, aby Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení odvolacího soudu, jakož i usnesení rejstříkového soudu, a věc vrátil rejstříkovému soudu k dalšímu řízení.

[10] Dovolatelé zpochybňují závěry usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2008, sp. zn. 29 Cdo 3088/2007 (uveřejněného pod číslem 52/2009 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek; dále jen „R 52/2009“), a ze dne 18. 5. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3692/2010, (uveřejněného pod číslem 12/2012 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek; dále jen „R 12/2012“); přičemž uvádějí, že postup popsany v těchto rozhodnutích je nefunkční.

[11] V poměrech projednávané věci byla společnost zrušena před více než deseti lety. Přesto dodnes nedošlo k ukončení její likvidace (i když je společnost podle vyjádření její likvidátorky „předlužena“), a tedy ani k výmazu společnosti z obchodního rejstříku, resp. k výmazu adresy jejího sídla. Dovolatelé namítají, že za těchto okolností nemají jinou možnost, než rejstříkovému soudu sami navrhnout, aby byl zápis sídla společnosti vymazán, k čemuž dodávají, že bylo-li by jim toto právo odepřeno, mohl být zápis sídla společnosti v obchodním rejstříku beze změn „do nekonečna“.

[12] Závěrem dovolatelé uvádějí, že v poměrech projednávané věci představuje aplikace závěrů R 52/2009, resp. R 12/2012, zásah do jejich základních lidských práv, neboť dochází k tomu, že společnost „se souhlasem státu (...) užívá nemovitost ve vlastnictví dovolatelů bez právního důvodu.“

[13] Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. pro řešení v rozhodovací praxi dovolacího soudu - v poměrech právní úpravy účinné od 1. 1. 2014 - dosud neřešené otázky, zda (již) ztráta právního důvodu užívání prostor, ve kterých je umístěno sídlo společnosti, (sama o sobě) zakládá povinnost společnosti navrhnout výmaz (resp. změnu) zápisu sídla společnosti do obchodního rejstříku.

[14] Podle § 136 zákona č. 89/2012, občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. z.“), při ustavení právnické osoby se určí její sídlo. Nenaruší-li to klid a pořádek v domě, může být sídlo i v bytě (první odstavec).

[15] Zapisuje-li se právnická osoba do veřejného rejstříku, postačí, pokud zakladatelské právní jednání uvede název obce, kde je sídlo právnické osoby; do veřejného rejstříku však právnická osoba navrhne zapsat plnou adresu sídla (druhý odstavec).

[16] Podle § 137 o. z. každý se může dovolat skutečného sídla právnické osoby (první odstavec). Proti tomu, kdo se dovolá sídla zapsaného ve veřejném rejstříku, nemůže právnická osoba namítat, že má skutečné sídlo v jiném místě (druhý odstavec).

[17] Podle § 9 odst. 1 z. v. r. jestliže obsah zápisu ve veřejném rejstříku odporuje donucujícímu ustanovení zákona a nelze-li dosáhnout nápravy jinak, rejstříkový soud vyzve zapsanou osobu ke zjednání nápravy. Jde-li o právnickou osobu a ta ve stanovené lhůtě nezjedná nápravu, může soud i bez návrhu, je-li takový postup v zájmu ochrany třetích osob, rozhodnout o jejím zrušení s likvidací.

[18] Podle § 11 z. v. r. nestanoví-li jiný zákon jinak, může návrh na zápis podat pouze osoba uvedená v tomto zákoně (první odstavec). Návrh na zápis musí být podán bez zbytečného odkladu po vzniku rozhodné skutečnosti (druhý odstavec). Nesplní-li osoba podle odstavce 1 povinnost podat návrh na zápis do 15 dnů ode dne, kdy jí tato povinnost vznikla, může návrh na zápis podat každý, kdo na něm doloží právní zájem a k návrhu na zápis přiloží listiny, jimiž mají být doloženy skutečnosti zapisované do veřejného rejstříku (třetí odstavec).

[19] Podle § 14 z. v. r. navrhovatel při návrhu na zápis doloží právní důvod užívání prostor, v nichž je umístěno sídlo osoby, jíž se zápis týká; to neplatí, je-li právní důvod zjistitelný z informačního systému veřejné správy nebo jeho části, která je veřejnou evidencí, rejstříkem nebo seznamem (první odstavec). K doložení právního důvodu užívání prostor postačí písemné prohlášení vlastníka nemovitosti nebo jednotky, kde jsou prostory umístěny, popřípadě prohlášení osoby oprávněné s nemovitostí, bytem nebo nebytovým prostorem jinak nakládat, že s umístěním sídla osoby souhlasí. Prohlášení nesmí být starší než 3 měsíce a podpisy na něm musí být úředně ověřeny (druhý odstavec). Zapsaná osoba musí mít právní důvod užívání prostor uvedených v odstavci 1 po celou dobu, po kterou jsou tyto prostory zapsané ve veřejném rejstříku jako její sídlo (třetí odstavec).

[20] Vymezením podmínek, za kterých může někdo jiný než společnost s úspěchem podat návrh na změnu (resp. výmaz) zápisu sídla společnosti do obchodního rejstříku se Nejvyšší soud zabýval již v R 52/2009. V tomto rozhodnutí (k jehož závěrům se Nejvyšší soud přihlásil také v usnesení ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. 29 Cdo 2186/2008, usnesení ze dne 26. 5. 2009, sp. zn. 29 Cdo 1680/2009, nebo rozsudku ze dne 14. 7. 2011, sp. zn. 30 Cdo 5289/2009) uvedl, že návrh na výmaz (resp. změnu) zápisu sídla společnosti může jiná osoba úspěšně podat pouze, nesplní-li společnost svoji povinnost podat návrh na výmaz (resp. změnu) zápisu sídla do patnácti dnů ode dne, kdy jí tato povinnost vznikla. Patnáctidenní lhůta počíná běžet od vzniku „rozhodné skutečnosti“ s tím, že rozhodnou skutečností je vždy právní skutečnost, v jejímž důsledku dochází ke změně údajů zapisovaných do obchodního rejstříku. Pro případ změny sídla společnosti (mění-li se sídlo společnosti uvedené ve společenské smlouvě) je touto rozhodnou skutečností rozhodnutí valné hromady (popř. jediného společníka) o změně sídla. Zánikem právního důvodu užívání prostor, ve kterých je sídlo společnosti zapsáno, ke změně sídla (vzniku „rozhodné skutečnosti“) nedochází. Zjistí-li však rejstříkový soud, že právní důvod užívání prostor, ve kterých je sídlo společnost zapsáno, zanikl, vyzve společnost ke zjednání nápravy. Nerozhodne-li společnost o změně svého sídla, ačkoli tak učinit měla, rozhodne soud (v řízení zahájeném z moci úřední) o zrušení společnosti s likvidací s tím, že po skončení likvidace bude společnost vymazána z obchodního rejstříku, a to včetně zápisu adresy jejího sídla.

[21] K právě uvedeným závěrům se Nejvyšší soud přihlásil i poté, kdy byla (s účinností od 20. 7. 2009) novelou provedenou zákonem č. [215/2009](#) Sb. změněna dikce § 19c zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku (dále jen „obč. zák.“), tj. poté, kdy byl opuštěn princip skutečného sídla, z něhož právní úprava před touto novelou vycházela (srov. R 12/2012, které bylo napadeno ústavní stížností, jež Ústavní soud usnesením ze dne 30. 4. 2013, sp. zn. I. ÚS 2586/11, odmítl jako zjevně neopodstatněnou).

[22] Také úprava § 136 o. z. vychází – stejně jako úprava § 19c obč. zák. ve znění zákona č. [215/2009](#) Sb. – z principu formálního sídla (srov. sněmovní tisk číslo 362, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 6. volební období 2010–2013, s. 625–626); sídlo společností je přitom i nadále jedním z jejích základních identifikátorů (k tomu viz odst. [26] tohoto rozhodnutí).

[23] Ani v poměrech účinné právní úpravy není (již) ztráta právního důvodu užívání prostor, ve kterých je umístěno sídlo společnosti, (sama o sobě) skutečností zakládající povinnost společnosti navrhnout výmaz (popř. změnu) zápisu sídla do obchodního rejstříku. I po 1. 1. 2014 je při ztrátě právního důvodu užívání prostor, ve kterých je umístěno sídlo společnosti, rozhodnou skutečností (od níž začíná běžet složená lhůta podle § 11 odst. 2 a 3 z. v. r.), teprve rozhodnutí společnosti (příslušného orgánu společnosti) o změně jejího sídla.

[24] Rovněž i v poměrech účinné právní úpravy ovšem platí, že dojde-li k zániku právního důvodu užívání prostor, ve kterých je umístěno sídlo společnosti, je povinností společnosti o změně sídla rozhodnout, neboť musí mít právní důvod užívání prostor, v nichž je uvedeno její sídlo, po celou dobu, po kterou jsou tyto prostory zapsané v obchodním rejstříku jako její sídlo (§ 14 odst. 3 z. v. r.). Nerozhodne-li společnost za těchto okolností o změně svého sídla, odporuje obsah zápisu v obchodním rejstříku donucujícím ustanovením zákona a dozví-li se o tom rejstříkový soud, vyzve společnost ke zjednání nápravy, k čemuž jí stanoví (přiměřenou) lhůtu (§ 9 odst. 1 z. v. r.). Nejednala-li společnost ve stanovené lhůtě nápravu, rozhodne soud v zájmu ochrany třetích osob o zrušení společnosti s likvidací [v literatuře obdobně například Lasák, J. § 136 In Lavický, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, marg. č. 4].

[25] S odkazem na argumentaci dovolatelů má Nejvyšší soud za potřebné doplnit, že zvolený způsob regulace je z hlediska poměrování vhodnosti, potřebnosti a míry zásahu do práv osob vlastnicích prostory, ve kterých zůstává zapsáno sídlo společnost i po zániku právního důvodu užívání těchto prostor, ústavně konformní.

[26] Ačkoli totiž dochází k zásahu do vlastnického práva osob vlastnicích prostory, ve kterých zůstává zapsáno sídlo společnost i po zániku právního důvodu užívání těchto prostor, převažuje zájem na ochraně třetích osob, pro které je sídlo společnosti jedním z jejích základních identifikátorů (§ 137 odst. 2 o. z.). Nerozhodne-li společnost (příslušný orgán společnosti) o změně sídla poté, kdy zanikl právní důvod užívání prostor, ve kterých je sídlo umístěno, může o této skutečnosti vlastník dotčených prostor (ale i jiná třetí osoba) informovat rejstříkový soud a tím dát podnět k výše popsanému postupu podle § 9 odst. 1 z. v. r., který může vést až k výmazu společnosti z obchodního rejstříku, a tedy i k výmazu adresy jejího sídla.

[27] Jestliže dochází k neodůvodněným průtahům likvidace společnosti (jako to tvrdí dovolatelé v projednávané věci), může o tom vlastník prostor, ve kterých je umístěno sídlo společnosti, informovat rejstříkový soud, který na tento podnět může (podle okolností konkrétního případu) reagovat tak, že likvidátora, kterého do této funkce jmenoval, odvolá (§ 194 o. z.). Přitom platí, že i likvidátor je povinen vykonávat svoji funkci s péčí řádného hospodáře a že za řádný výkon funkce lze likvidátora činit odpovědným.

[28] Nad rámec odůvodnění Nejvyšší soud poznamenává, že jsou-li pravdivá tvrzení dovolatelů o „předlužení“ společnosti, mohlo by – nepostačuje-li majetek společnosti ani k úhradě nákladů insolvenčního řízení a prověřil-li likvidátorka možnost uplatnit neplatnost nebo neúčinnost právních jednání společnosti – přicházet v úvahu použití § 82 odst. 1 z. v. r., čímž by mohl být proces likvidace společnosti urychlen (k výkladu § 82 odst. 1 z. v. r. viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2019, sp. zn. 27 Cdo 2143/2017, uveřejněné pod číslem 128/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

[29] Promítnuto do poměrů projednávané věci to znamená, že nerozhodla-li společnost o změně svého sídla (ačkoli zanikl právní důvod užívání prostor, ve kterých je zapsáno její sídlo), nenastala skutečnost zakládající povinnost společnosti navrhnout výmaz (resp. změnu) zápisu jejího sídla do obchodního rejstříku. Proto doposud nezačala běžet složená lhůta podle § 11 odst. 2 a 3 z. v. r., a tak dovolatelé nejsou (nemohou být) osobami oprávněnými podat návrh na výmaz sídla společnosti.

Potvrdil-li tedy odvolací soud rozhodnutí rejstříkového soudu, který návrh dovolatelů na výmaz sídla společnosti odmítl [podle § 86 písm. a) z. v. r.], bylo jeho rozhodnutí správné.

[30] Jelikož se dovolatelům prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu a jeho obsahového vymezení správnost rozhodnutí odvolacího soudu zpochybnit nepodařilo, Nejvyšší soud zamítl dovolání podle § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř.

[31] Výrok o náhradě nákladů dovolacího řízení se opírá o § 243c odst. 3 větu první, § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o. s. ř., neboť dovolání navrhovatelů nebylo úspěšné, a společnosti nevznikly žádné účelně vynaložené náklady dovolacího řízení.

[32] Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (od 30. 9. 2017) se podává z části první, článku II bodu 2 zákona č. [296/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)